

V. Activitat institucional

Inauguració del curs

El dia 11 d'octubre de 2011 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2011-2012.

El discurs reglamentari fou a càrrec d'Alicia Casals i Gelpí, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, amb el títol «Neurorobòtica, el repte de la robòtica assistencial». El secretari general de l'IEC, Romà Escalas, presentà la síntesi

de la *Memòria del curs 2010-2011*, i es lliuraren les medalles als membres de l'Institut que han passat a la condició d'emèrit i les insígnies als nous membres. L'acte inclogué també un discurs del president de l'Institut, Salvador Giner, i tingué com a convidat especial Artur Mas, president de la Generalitat de Catalunya. Durant l'acte, Lúdia Pujol interpretà el concert *Les veus del català*.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

Amb tota solemnitat, inaugurarem el curs acadèmic 2011-2012, el que fa cent cinc de la seva centenària història.

En les dues darreres inauguracions del curs acadèmic de l'Institut d'Estudis Catalans vaig haver d'encetar el meu discurs esmentant la crisi econòmica que llavors s'anava desenvolupant. Aquesta vegada, malauradament, la situació no ha pas millorat gaire en aquest sentit, ni per a Catalunya ni per a l'Europa a què pertanyem. Som davant d'un panorama econòmic precari arreu del món que ens afecta directament, ens afecta com a nació i com a societat. També ens afecta a nosaltres, com a acadèmia del país. S'hi afegeixen, malauradament, altres as-

sumptes, de caire cultural, lingüístic, jurídic i polític que igualment ens neguitegen.

La crisi econòmica generalitzada que es cou a Occident afecta especialment les tres grans penínsules de la Mediterrània: la Balcànica i Hel·lènica, la Itàlica i la Ibèrica. A més d'Irlanda, dos països meridionals —Grècia i Portugal— han hagut de menester rescats financers europeus considerables, mentre Espanya i Itàlia continuen en una situació de perill financer i de crisi. Hi ha bones raons per a pensar, però, que zones econòmiques com Catalunya, en tants sentits avançada, pateixen més de la seva vinculació a llur context immediat que no pas en patirien si les condicions fossin de menys depen-

dència de les que són. Aquesta, però, senyors, és una hipòtesi contrafàctica que només hem de tenir en compte, de moment, més com a conjectura filosòfica i teòrica que una altra cosa. El que caldria, i aquesta sí que no és cap hipòtesi forassenyada, és aconseguir per a Catalunya el pacte fiscal que demana el nostre Govern.

Si guaitem l'horitzó des de l'angle de la ciència i la cultura en el sentit més alt del mot —com recomanen els Estatuts des del moment fundacional de la corporació, sota Enric Prat de la Riba, amb la inspiració d'homes com Josep Pijoan i Eugeni d'Ors—, la situació és molt millor. Les universitats i els centres de recerca catalans, amb els quals estem tan íntimament vinculats i identificats, continuen progressant en tots els nivells i a tots els fronts. La ciència catalana no defalleix: els resultats de la recerca en tots els àmbits donen cada cop resultats més satisfactoris tant en l'àmbit nacional com internacional. No cal que els enumeri ací. Les universitats, d'altra banda, aconsegueixen pujar en els rànquings internacionals, tot i que encara hi ha molt a fer perquè assoleixin allò que el país necessita i mereix. Tots vostès en podran tenir informació completíssima si consulten l'Observatori de la Recerca, que manté l'Institut com una eina d'important servei públic.

No és ara el moment per a glossar els treballs de recerca que s'han dut i es duen a terme a l'Institut en els més diversos camps, des de la biomedicina fins a

l'economia, des de l'arqueologia i la història fins a la matemàtica i els estudis jurídics. Em refereixo a tasques dutes a terme des del mateix Institut o, en alguns casos, vinculades a projectes compartits amb universitats i laboratoris de tota mena. Aquesta corporació, no ens aturarem mai de dir-ho, és un complex i potent centre de recerca, i cal que tant la societat catalana com les autoritats ho entenguin plenament. No les paraules sinó els fets, aplegats en la memòria anual que fem pública, ho diuen ben planerament. Entre altres activitats, cal recordar que estem encara celebrant l'Any Internacional de la Química, ensems amb altres acadèmies del món, amb activitats significatives i de foment d'aquesta branca fonamental de la ciència i la recerca.

Altres països potser es poden permetre el dubtós luxe de mantenir acadèmies nacionals que actuen només com a fòrum per a la trobada dels seus savis i homes i dones de ciència. Catalunya, no. Catalunya ha de menester una acadèmia activa, capdavantera, sempre insatisfeta, com la que per fortuna té avui, i ha tingut, en els moments més difícils de la seva història recent.

També, en un àmbit científic i de conreu acadèmic, podem dir que les coses van bé en una àrea que és essencial per a nosaltres: la de la llengua catalana. Som, per llei, l'acadèmia catalana de la llengua, universalment reconeguda com a tal des de sempre. Els treballs de la Secció Filo-

lògica han continuat donant els seus fruits i avançant en aquest camp. Tot just hem celebrat, a la Universitat de Barcelona i a l'Institut, el Congrés Internacional de Ciències Onomàstiques i, dins d'aquest, l'homenatge que la comunitat mundial de lingüistes va retre al doctor Antoni M. Badia i Margarit, eminent membre de l'Institut i rector emèrit de la Universitat de Barcelona. També cal esmentar el document sorgit de la jornada internacional científica sobre llengües mitjanes, que inclou conclusions significatives sobre l'estat en què es troba la llengua catalana en el context mundial actual.

La Secció Filològica està encara celebrant el seu centenari. Sota el mot ben eloqüent de l'Any de la Paraula Viva, ha celebrat un conjunt d'actes arreu dels territoris, amb solemnitat, per refermar la vitalitat d'aquesta llengua mil·lenària i la decidida voluntat dels seus fills de no solament defensar-la, sinó també de fer-la prosperar en un món complex, que respecti la seva diversitat com a part d'una civilització de gent lliure i respectuosa amb la varietat de l'univers humà.

Un dels productes de la nostra tasca pels quals l'Institut és conegut per tothom és el diccionari normatiu de la llengua catalana. Em plau recordar que l'operació de venda i distribució de la darrera edició manual acordada amb *La Vanguardia* ha produït resultats espectaculars i ha fet arribar a molts milers de llars una reedició especial. La xifra

de 14.000 còpies venudes és modesta si considerem que uns quants milers més han passat a vendre's en llibreries. La versió en línia del diccionari normatiu es manté constantment actualitzada amb les noves aportacions que s'hi fan i d'aquí ben poc tindrem el goig de presentar la nova gramàtica del català.

En contrast amb el constant progrés científic dels lingüistes i filòlegs, la situació política, i sobretot jurídica, de la nostra llengua ha patit unes maltempades que ens han obligat a desplegar l'activitat pública en l'àmbit i de la manera que ens correspon, gairebé contínuament. Arran de la lamentable sentència del Tribunal Constitucional, l'any 2010 l'Institut féu una declaració pública solemne i donà suport obertament i material a la massiva protesta cívica i patriòtica que es plasmà en la immensa manifestació a Barcelona del 10 de juliol. Doncs bé, ara fa pocs dies, l'Institut s'ha vist obligat a emetre una altra declaració immediatament que s'ha publicat la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya sobre la immersió lingüística a les escoles. L'Institut, que aplega pedagogs i científics socials de la més alta solvència, dóna ple suport el Govern de la Generalitat, la comunitat educativa professional catalana i el poble de Catalunya en el manteniment i la millora constant d'un sistema d'immersió lingüística que ha aconseguit l'admiració internacional, que fomenta la convivència intercultural i

interlingüística i que permet la supervivència i prosperitat de la llengua de la pàtria.

No ens fem il·lusions, senyores i senyors, és molt possible que atacs com aquests continuïn succeint, probablement de manera paral·lela a altres modes subtils de socavar la força jurídica, econòmica, d'identitat i nacional d'aquest poble. Ho dic amb plena consciència: aquesta Presidència és immune a cap feblesa pel que fa a temptacions de victimisme o persecució il·lusòria. La serenor de la nostra responsabilitat al capdavant de l'Institut no ens permet aquesta feblesa. No ens planyem d'allò que no és. Em limito a constatar un reguitzell d'actuacions que, volgutament o no, són hostils a aquest país, o en tot cas fustiguen la nostra paciència i posen a prova un cop rere l'altre la nostra bona voluntat i el ferm desig de viure i conviure democràticament i civilitzada amb tots els nostres veïns. De conviure en pau amb tots els que, a Catalunya, no s'identifiquen amb la consciència compartida, el modest desig de merèixer la sobirania i de fer-la realitat.

Senyores i senyors, membres del Ple de l'Institut, encetem un any en què haurem de continuar aplicant i completant les *Orientacions estratègiques* que aprovarem tots plegats en condicions ara més difícils. El canvi de govern tingué lloc quan l'anterior govern de la Generalitat no havia encara renovat el contracte programa de l'Institut. Aquell s'acomiadà

amb un retall duríssim dels recursos de la corporació, mentre que el nou hi ha aplicat els seus, de retalls. Això significa una doble escapçada de recursos per a l'Institut, una retallada en dos temps successius, molt important i potser superior a la que han sofert altres institucions. Són reduccions que no podem pas compensar amb els esforços per a obtenir recursos propis, malgrat que en els darrers anys aquests han donat bons fruits.

Treballarem amb tota la determinació necessària en el progrés de les nostres tasques. Volem, però, recordar que l'Institut no pot funcionar sense un contracte programa adient. L'Equip de Govern de l'IEC esmerçarà l'esforç que calgui a fer que aquest contracte sigui una realitat com més aviat millor.

Els retalls a què em refereixo han afectat ben directament el personal de l'Institut i el desenvolupament de les activitats de la corporació. Als primers, als treballadors, vull agrair-los la comprensió. Als membres de l'Institut, que veuran reduïdes les partides pressupostàries per als seus programes de recerca, els demano paciència i enginy per a suplir les mancances i mantenir el nivell de la feina feta.

Les autoritats haurien d'entendre tot el que això significa. La capacitat de creure, foment i mobilització de la ciència i les humanitats i la projecció i prestigi internacionals de l'Institut demostren l'enorme importància que té per al país posseir aquesta seva acadèmia nacional.

Els congressos internacionals que constantment promovem i acollim s'han de trobar amb una corporació ufana, dinàmica, i no amb una institució acadèmica de primer ordre que lluita per la seva supervivència. Acabem d'hostatjar la 28a Reunió de la Sociedad Española de la Ciencia del Suelo i ara mateix acollirem el Seminari Internacional sobre Ciutats de la Mediterrània, la direcció del qual ens ha estat confiada per la Unió Acadèmica Internacional, de la qual som membres des del 1922. Vindran arqueòlegs, economistes, historiadors, experts en urbanisme d'arreu del món per a tractar científicament una àrea enormement delicada i complexa del planeta. No em voldria haver de plànyer de la situació de l'IEC davant els savis de tot arreu que vindran

a l'Institut a presentar els resultats de llurs recerques i activitats acadèmiques.

L'Institut, com a acadèmia del país que no és aliena a les circumstàncies bones o dolentes d'aquest, s'emmotllarà a la situació, com li tocà fer-ho més d'un cop en el passat. La projecció intermèdia de l'IEC en l'àmbit dels Països Catalans continua donant els seus fruits i és així que, malgrat les dificultats, l'Institut té una seu a Palma. La corporació es mou arreu del territori per a fer-hi activitats i cal assenyalar que bona part dels seus membres són dels altres Països Catalans.

Aquesta és només una il·lustració del sentit dels meus mots pel que fa a la capacitat de l'Institut per a projectar dins la societat catalana i arreu del món la seva vàlua i la seva tasca.